

davlatlarning ta'lim tizimidan namuna oladigan bo'lsak, boshlang'ich sinflarga berilayotgan ta'limi va ularning AKTdan foydalanish orqali erishayotgan yutuqlari ko'rib, bizning ta'lim tizimda ham shunday yutuqlarga erishish yo'lida qilinayotgan sayi harakatlar besamar qolmaydi deb o'ylaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shuxratovich, Akbar Kodirov. "The importance and advantages of using information technologies in education." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.1 (2022): 46-50.

2. Shuxratovich, Kodirov Akbar, Choriyeva Xursanoy Xusanovna, and Mirqobilov Bekzod Abdulla o'g'li. "O'rta ta'lim maktablarning boshlang'ich ta'lim sinflarida informatika va axborot texnologiyalari fanini o'qitishda muammo, yechim va takliflar." *Journal of new century innovations* 43.4 (2023): 96-98.

3. Raxmatov Sh., Kodirov Akbar. "Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi" *pedagogs jurnali* 35.2 (2023): 157-161.

TA'LIM JARAYONIDA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI

O'roqova Sharofat Bahodir qizi

Nizomiy nomidagi TDPU Axborot texnologiyalari kafedrasida katta o'qituvchisi

Dauletbaeva Mu'tabar Ikramjan qizi

Nizomiy nomidagi TDPU Axborot tizimlari va texnologiyalari 2-bosqich talabasi

Hozirgi kunda ta'limni tashkil etishda ko'plab multimedia vositalaridan keng qamrovli tarzda foydalanilmoqda. Ushbu o'rganish usuli keng tushunchalarni tushunishni osonlashtiradi va foydalanuvchilarga ularni an'anaviy o'qitish usullariga qaraganda kamroq vaqt ichida o'rganish imkonini beradi.

Multimedaning eng muhim xususiyati interfaollik-axborot muhitida ishlash jarayonida foydalanuvchiga ta'sir o'tkaza olishga yordam beradi. Multimedia tushunchasi hayotimizga 90-asrning boshlarida kirib keldi. Multimedia lotincha — olingan bo'lib ko'p muhitli degan ma'noni anglatadi — kompyuterning matn, grafik,

tovushli va videoma'lumotlar bilan ishlashga imkon beruvchi qurilmasi. Ana shunday qurilma o'rnatilgan kompyuter multimedia kompyuter deyiladi. Fikrlarni umumlashtirib multimediaga shunday ta'rif berish mumkin: multimedia bu informatikaning dasturiy va texnikaviy vositalari asosida axborotning an'anaviy va original turlari asosida o'quv materiallarini o'quvchiga yetkazib berishning mujassamlashgan holdagi ko'rinishidir. Dastlabki yillarda ta'riflar ikki yoki undan ortiq media vositalari haqida ma'lumotni o'z ichiga olgan bo'lsa, keyingi yillarda audio, musiqa, video, foydalanuvchi bilan o'zaro aloqa, foydalanish huquqi to'liq integratsiyalashgan birikmalar xususiyatlari bilan bir xil ma'noga ega bo'ldi.

Multimediali texnologiya bir vaqtning o'zida ma'lumot taqdim etishning bir necha usullaridan foydalanishga qodir: matn, grafika, animatsiya, videotasvir, ovoz va boshqalar.

Matn: Matn multimedianing eng muhim qismlaridan biridir. Multimedia matnining dizayni va mazmuni gazeta va kitob matni kabi boshqa matn turlaridan farq qiladi.

Grafika: Rasmlar, fotosuratlar, tasvirlar va boshqa san'at asarlari grafik deb ataladi. Kompyuter grafikasi kompyuter yordamida rasmlarni yaratish, tasvirlash, manipulatsiya qilish va ko'rsatish bilan shug'ullanadi. Grafika multimedianing eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir, chunki u orqali biz ma'lumotni rasm ko'rinishida tasvirlashimiz mumkin.

Animatsiya: multimedianing eng dinamik shakllaridan biridir. Animatsiya chizmalar, obektlar, odamlar va h.k.larning harakatsiz tasvirlarini yozib olish orqali yaratiladi.

Audio: bu nutq, musiqa va boshqa turdagi tovushlar. Ovoz elementi oddiy multimedia muhitini yaxshilash uchun ishlatiladi.

Video: yozuv bilan tasvirlar ketma-ketligini ko'rsatadi.

Multimedia ko'p his-tuyg'ularni jalb qilish uchun yaratilgan. Multimediali ta'lim muhiti o'rganishni osonlashtiradi va oshiradi. Kompyuter muhitida multimedia texnologiyalari bilan boyitilgan real yoki virtual tasvirlar, matnlar, tovushlar, grafiklar va rasmlar malakali ta'lim dasturlarini tayyorlashga yordam

beradi. Multimedia vositalari asosida bilim olishda 30% gacha vaqtni tejash mumkin bo'lib, olingan bilimlar esa xotirada uzoq muddat saqlanib qoladi. Agar o'quvchilar berilayotgan materiallarni ko'rish(video) asosida qabul qilsa, axborotni xotirada saqlab qolishi 25-30% oshadi. Bunga qo'shimcha sifatida o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishida mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada saqlab qolish 75% ortadi.

AKT sohasidagi o'zgarishlar axborotni taqdim etish, qabul qilish almashish usullarini ham o'zgartirdi. Elektron o'quv materiallari vaqt va ishlash jihatdan ko'p afzalliklarga ega bo'lsada, ular qayta-qayta foydalanish, osonlik bilan almashish va ko'paytirish imkoniyatini ham taqdim etadi. Kompyuter va internet bilan o'zgargan va rivojlanishda davom etayotgan ta'lim muhitlarida qo'llaniladigan materiallar kompyuter bilan ta'lim muqarrar bo'lib qoldi. Ta'lim va o'qitish jarayonida doimiylikni ta'minlash uchun foydalaniladigan materiallar turli xil va bir necha tuyg'ularga murojaat qilishi tavsiya etiladi. Kurs materiallarini tayyorlashda, masalan, individual farqlarni hisobga olish (o'rganish uslubi, o'rganish tezligi va boshqalar) va keyin ularni talabalarga taqdim etish kabi ko'plab qiyinchiliklari mavjud.

Ta'lim jarayonida multimedia vositalaridan foydalanishning afzalliklari:

- O'qituvchilar uchun interaktiv darslar o'tkazish va o'quv jarayonini vizual qilish imkonini beradi. Bu filmlar, interaktiv darslar, animatsiyalar, prezentatsiyalar va boshqa multimedia turlari yordamida o'quvchilarga materialni o'rganish imkonini beradi.

- O'quvchilarni materialni tushunishga yordam beradi. O'quvchilarga video, audio va tasvirli materiallar orqali tushuntirish imkonini beradi. Bu, o'quvchilarning tushunish darajasini oshirish va konseptlarni qiziqarliroq va osonroq o'rganishlariga imkon beradi.

- O'quvchilarni amaliyotga asl chegarada siljish imkonini beradi. Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va boshqa interaktiv o'rganish vositalari, o'quvchi tomonidan sun'iy o'qitish tajribasini olishga yordam beradi.

•O‘quvchilarni talabalarini oshirish va qiziqishlarini oshirishga yordam beradi. O‘quvchilarni interaktiv testlar, animatsiyalar, o‘yinlar va o‘quv vositalariga qatnashishlariga rag‘batlantirish mumkin. Bu, o‘quvchilarning o‘zlarini qiziqitirish va o‘rganish jarayonida motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi.

•O‘quvchilar orasida hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi. O‘quvchilar materialni bir-biriga tushuntirish va izlanish uchun multimedia vositalaridan foydalanish orqali muhokamalarni o‘tkazishi mumkin. Bu, o‘quvchilarning o‘zaro hamkorlikda tushunishni oshirish va o‘rganishning samarador usulini yaratishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, ta’lim jarayonida multimedia vositalarining o‘rni alohida. Texnologiyalarning takomillashtirilishi ta’limda zamonaviy va multimediali texnologiyalarning kirib kelishiga sabab bo‘ldi. Hozirgi kunda har bir insonning o‘quv jarayoni va ish jarayoni multimediali vositalardan foydalanishga talab ortmoqda. Ta’lim jarayonida multimediali vositalardan foydalanish ta’lim sifatini hamda ta’lim oluvchi shaxslarning o‘zlashtirish samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ta’limda axborot texnologiyalari o‘quv qo‘llanma / R.X. Ayupov. Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti. – T.: TDPU, 2020 yil.

2. Abdullaev, S. S. (2021, July). Socio-political factors of development of social relationships in students in the process of pedagogical education. In Euro-Asia Conferences (pp. 168-170).

3. Adilova S. Multimedia va ularni ta’lim jarayonida qo‘llash // Pedagogik ta’lim-T.: TDPU, 2001.

4. Abduxakimovna, A. S., & Taxirjanovich, Z. T. (2023). Computer graphics as a tool for the development of students creative and intellectual abilities. *образование наука и инновационные идеи в мире*, 22(1), 140-142.

5. Abduxakimovna, A. S., & Ruzana, R. (2023). Peculiarities of teaching computer graphics when training future teachers in computer science. *образование наука и инновационные идеи в мире*, 22(1), 148-150.

6. Mamarajabov Odil Elmurzaevich. (2022). Formation of students' competence in the use of cloud technologies in the information educational environment. World Bulletin of Social Sciences, 8, 79-80.

7. Abdukadirov, A., Zakirov, S., Mamarajabov, O., & Sayfulla, A. (2021, November). Conditions for the development of students' information competence in the aspect of the development of distance learning in the humanities. In 2021 International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT) (pp. 1-4). IEEE.

8. Ilyich, M. E. (2023, November). Aspects of improving the education system in technological universities. In E Conference World (No. 2, pp. 128-137).

9. Ilyich, M. E. (2023). Big data analysis in education. World Bulletin of Management and Law, 23, 74-76.

10. Bagbekova, L. (2019). Opportunities of massive open online courses. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(12).

11. Kadirbergenovna, B. L. (2019). The importance of independent education in education system. Педагогика ва психологияда инновациялар, (5).

12. Qizi, U. S. B. (2022). The role of video production in modern pedagogical technologies.

13. Хасанов, А. А., & Ўроқова, Ш. Б. Қ. (2021). Цифровизация образования на современном этапе развития информатизированного общества. Scientific progress, 2(1), 300-308.

14. Qizi, U. S. B. (2021). Digitization Of Education At The Present Stage Of Modern Development Of Information Society. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 3(05), 95-103.

15. Bakiyeva, Z. (2022). Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga animatsiya yaratish qadamlarini o'rgatish. Akademicheskie issledovaniya v sovremennoy nauke , 1 (17), 226-227.

16. Bakiyeva, Z. (2022). Teaching the steps of creating animation to students in higher education institutions. Академические исследования в современной науке, 1(17), 226-227.